

O'QUVCHILAR BILIMIDAGI BO'SHLIQLARNI ANIQLASH VA ULARNI TO'LDIRISH YO'LLARI

Odilova Feruza Odilovna

Jizzax shahar 3-umumiy o'rta ta'lim maktabining

Boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Annотatsiya: Ushbu maqolada, boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'qitishda o'quvchilarni keng va oson o'zlashtirish, ta'lim oluvchini faollashtirishga va mustaqil fikrlashga undovchi metodlar haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: O'quv faoliyati, ijodiy ishlash, mustaqil topshiriq, namuna, darslik, o'qitish metodikasi, boshqotirma, audio matn.

Annotation: This article reflects on techniques that encourage students to Broad and easy mastery of elementary students, to activate the learner, and to think independently.

Keywords: Educational activities, creative work, independent assignment, sample, textbook, teaching methodology, puzzle, audio text.

Yurtimizda olib borilayotgan islohotlar kadrlar tayyorlash tizimining mukammal bo'lishiga, zamonaviy fan-texnika, madaniyat, va texnologiyalar asosida rivojlanishga qaratilgandir. Kadrlar tayyorlash sohasidagi davlat siyosati uzluksiz ta'lim tizimi orqali har tomonlama rivojlangan shaxs-fuqaroni shakllantirishni ko'zda tutadi. Bu esa o'z navbatida fan-texnika, axborot va innovatsion texnologiyalar asosida shaxsni tarbiyalash, o'qitish, rivojlantirish masalasini ham qo'yadi. Ta'lim mazmuniga alohida e'tibor qaratilib o'quv dasturlari, yangi avlod darsliklari nashrdan chiqarilmoqda, pedagogik texnologiyalar asosida o'quv jarayonining samaradorligini oshirish maqsadida pedagogik texnologiyalardan axborot kommunikatsiya vositalaridan interfaol ta'lim metodlaridan foydalanilmoqda. Buning uchun dars jarayonini oqilona tashkil etish

o'quvchilarni qiziqtirishni ortirib ularning ta'lim jarayonida faoliyatini oshirish, rag'batlantirib turish, bahs munozara, loyiha ish kabi metodlarni qo'llash va ta'lim oluvchilarni amaliy maqsadlarda mustaqil bajarishga undash talab etiladi.

Bu masala yuzasidan yurtboshimiz Sh.Mirziyoyev tomonidan 2024-yil 28-yanvar kungi videoselektorda maktab ta'limini rivojlantirish masalalari bo'yicha yig'ilishi o'tkazildi. Mamlakat kelajagi, barcha sohalar va loyihalar muvaffaqiyati bilimli insonlarga bog'liq ekani ta'kidlandi. "Najot ta'limda, najot tarbiyada, najot bilimda. Maktab ta'limini rivojlantirsak, oliy ta'lim ham, ilm ham kelajakda rivojlanadi". Bir kun emas, bir soat ham kechiksak, iqtisodiyotimizga, ertangi kunimizga, yoshlarimizga katta ziyon bo'ladi», degan so'zlarni yurtboshimiz ilgari surgan edi. Pedagogni ta'lim tizimiga kiritilgan yangiliklar orqali faolligini oshirish, hamda uning yangi xususiyatlarini, qobiliyat qirralarini kashf etishni innovatsion texnologiyalar tatbiqi asosida ochish vazifasi qo'yildi. Pedagogik texnologiyalarga o'tish uchun quyidagi vazifalarni belgilab olish zarurati ko'rindi: diagnostika, rejalashtirish va aniq maqsadni belgilab olish zarurdir. O'qituvchilar va o'qituvchilarning e'tibori har bir o'quvchining o'z salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarishini ta'minlash uchun ushbu kamchiliklarni aniqlash va bartaraf etishga ko'proq e'tibor qaratmoqda. Biz ta'limdagi kamchiliklarni samarali aniqlash va bartaraf etish strategiyalarini muhokama qilamiz.

Ta'limdagi bo'shliqlar-bu o'quvchilar o'zlarining ma'lum bir bosqichida ega bo'lishi kerak bo'lgan narsalarni o'rganmaganliklari. Bu ular bilgan yoki qila oladigan narsaning etishmayotgan qismiga o'xshaydi. Buni o'quvchilar bilishi kerak bo'lgan narsa va ma'lum bir vaqtda bilishi o'rtasidagi bo'shliq sifatida tasavvurqiling. O'quvchilar sinfdoshlari va maktab o'quv dasturidan xabardor bo'lishlari uchun bu bo'shliqlarni aniqlash va to'ldirish muhim ahamiyatga ega. O'rganishdagi kamchiliklar ko'p sabablarga ko'ra va har qanday mavzuda yuzaga kelishi mumkin. O'quv bo'shlig'i nima ekanligini tushunish o'qituvchilar va ota-onalarga o'quvchilarga o'tkazib yuborgan narsalarni o'rganishga yordam berish yo'llarini topishga yordam beradi.

Xorijiy davlatlar ta'lim tizimi misolida ko'radigan bo'lsak, boshlang'ich ta'limda matematik bo'shliq: ko'paytirish bilan kurashayotgan to'rtinchi sinf o'quvchisini tasavvur qiling. Sinfdoshlari murakkabroq masalalarga o'tishsa-da, u hali ham asosiy narsalarni tushunishga harakat qilmoqda. Bu matematikada o'rganish bo'shlig'idir.

Baholar bo'yicha bo'shliqni yozish: O'quvchi aniq gapira olishi mumkin, lekin o'z fikrlarini yozishda qiynaladi. Bu yozma amaliyotning etishmasligi bilan bog'liq bo'lishi mumkin, bu esa muloqot qobiliyatlaridagi bo'shliqqa olib keladi.

Ushbu misollar turli mavzularda va o'rganishning turli bosqichlarida qanday qilib bo'shliqlar paydo bo'lishi mumkinligini ko'rsatadi. Bu kamchiliklarni tan olish o'quvchilarga ularni bartaraf etishga yordam berishning birinchi qadamidir.

Nega o'rganishdagi bo'shliqlar paydo bo'ladi?

O'rganishdagi kamchiliklar ko'p sabablarga ko'ra paydo bo'lishi mumkin va ularni tushunish ta'limdagi bo'shliqni yopishga yordam beradi. Mana bir nechta umumiy sabablar:

O'qitish usullari: Ba'zida fanning qanday o'qitilishi har bir o'quvchi uchun yaxshi ishlamasligi mumkin. Misol uchun, asosan ma'ruzadan iborat bo'lgan dars narsalarni qilish orqali yaxshiroq o'rganadigan o'quvchilar uchun qiyin bo'lishi mumkin. Ushbu nomuvofiqlik o'rganishda bo'shliqlarni keltirib chiqarishi mumkin.

Ijtimoiy-iqtisodiy omillar: O'quvchilarning kelib chiqishi katta rol o'ynashi mumkin. Resurslari kam bo'lgan oilalar farzandlari maktabdan tashqarida qo'shimcha o'quv materiallari yoki yordamga ega bo'lmasligi mumkin. Bu ularning tengdoshlaridan orqada qolishiga olib kelishi mumkin.

O'rganishdagi nuqsonlar: Ba'zi o'quvchilarda ma'lum mavzularni tushunishni qiyinlashtiradigan o'rganishda nuqsonlar bo'lishi mumkin. To'g'ri yordam bo'lmasa, bu o'quvchilar o'rganish bo'shliqlarini rivojlantirishi mumkin.

Turli yoshdagi va atrof-muhitga ta'siri: Yosh o'quvchilarga o'qitish usullaridagi o'zgarishlar ko'proq ta'sir qilishi mumkin, kattaroq o'quvchilar esa ijtimoiy-iqtisodiy omillarning ta'sirini ko'proq his qilishlari mumkin. Bundan

tashqari, o'qituvchilar uchun kichik guruhlariga qaraganda olomon sinfda bu bo'shliqlarni payqash va bartaraf etish qiyinroq bo'lishi mumkin.

Ushbu sabablarni tan olish orqali o'qituvchilar va ota-onalar turli sharoitlarda o'rganishdagi kamchiliklarni yaxshiroq tushunish va samarali hal qilish uchun qadamlar qo'yishlari mumkin.

Splashlearn - ta'lim platformasi bo'lib, u o'rganishdagi kamchiliklarni yopishda katta yordam beradi.

Interfaol ta'lim: Splashlearn o'yinlar va interfaol tadbirlar yordamida o'rganishni qiziqarli qiladi. Bu o'quvchilarga tushunchalarni yaxshiroq tushunishga va ularni uzoqroq eslab qolishga yordam beradi.

Shaxsiylashtirilgan ta'lim yo'llari: platforma har bir o'quvchining ehtiyojlariga moslashadi. Agar o'quvchi mavzu bilan qiynalayotgan bo'lsa, Splashlearn ushbu sohada ko'proq amaliyotni taklif qiladi. Ushbu shaxsiylashtirilgan yondashuv muayyan ta'lim kamchiliklarini aniqlashga yordam beradi.

Taraqqiyotni kuzatish: Splashlearn o'quvchilarning qanday ishlashi haqida batafsil hisobotlarni taqdim etadi. O'qituvchilar va ota-onalar o'quvchi qaysi sohalarda yaxshi ekanini va qayerda ularga ko'proq yordam kerakligini ko'rishlari mumkin. Bu ta'limdagi kamchiliklarni aniqlash va bartaraf etishni osonlashtiradi.

Hamma joyda foydalanish mumkin: Splashlearn onlayn bo'lgani uchun o'quvchilar undan maktabda yoki uyda foydalanishlari mumkin. Bu moslashuvchanlik ular istalgan vaqtda mashq qilishlari mumkinligini anglatadi, bu maktab soatlaridan tashqari qo'shimcha o'rganish uchun juda yaxshi.

Turli yoshdagilar uchun qiziqarli: Splashlearn turli yosh guruhlari uchun mos tarkibga ega. Bu bolaning ta'limining turli bosqichlarida o'rganishdagi kamchiliklarni bartaraf etishda yordam berishi mumkinligini anglatadi. Splashlearndan foydalanib, o'qituvchilar va ota-onalar o'quvchilarga ta'limdagi kamchiliklarni to'ldirishning qiziqarli va samarali usulini taklif qilishlari mumkin.

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinflarda past o'zlashtiruvchi o'quvchilar bilan ishlash jarayonini tashkil etishda zamonaviy ta'lim-tarbiya texnologiyalardan

foydalanish bilan bir qatorda innovatsion texnologiyalarini ham bu jarayon bilan uzviy ravishda bog'lab borishimiz zarur deb o'ylayman. Bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilarni aniqlash va ular bilan ishlash o'quvchidan alohida sabot va mas'uliyatni talab etadi bu toifa bolalar bilan shug'ullanishi uchun, avvalo yelkama–yelka suhbat o'tkazib ularning qiziqishlarini aniqlash mumkin. Shunday o'quvchilardagi ijobiy o'zgarishlarni muntazam monitoring qilib, hamda rag'batlantirib borish lozim. Bo'sh o'zlashtiruvchilarning faolligini oshirish uchun ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini hamda nutqini rivojlantirish kerak. Bunda turli ertaklardan foydalanish mumkin. Eng muhimi ular samara berishi, shuningdek, o'zlashtirishi past o'quvchilar uchun o'qish va savodxonligi darslarini tashkil etishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'.Tolipov, D.Ro'ziyeva. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat.- T.:Innovatsiya-ziyo, 2019.
2. D.S.Karomatova. Boshlang'ich sinflarda o'zlashtirushi past o'quvchilr bilan ishlash metodikasi. 2022-y.
3. O'zR XTV «Boshlang'ich ta'lim» jurnali. 02.06.2020-y.
- 4.Umarova, Z. O. "Business opportunity for tourism development." *Экономика и социум* 10 (2020): 275-278.
- 5.Obidova, F., and Z. Umarova. "Foreign experience of small business development." *Экономика и социум* 5-1 (2021): 376-379.
- 6.Gulmira, U. (2023). The need to attract foreign investments to the national economy on a large scale. *Academia Science Repository*, 4(5), 314-319.